

Міжнародна дисемінаційна конференція
"Зелена місія" університетів та сталий розвиток спільнот»
30.01.2025

Соціальні виміри «зеленого переходу»: європейська практика

Funded by the European Union. Views and opinions expressed are however those of the authors only and do not necessarily reflect those of the European Union or the EACEA. Neither the European Union nor the EACEA can be held responsible for them.

Проф. Марья Нестерова
УДУ імені Михайла Драгоманова

Зелений перехід

Зелений перехід передбачає стратегічні багатогранні дії, які залежать від політичного вибору, соціально-економічних можливостей і екологічних результатів.

«Зелене зростання» - підхід до сталого економічного розвитку, який не пов'язаний з негативними наслідками для навколишнього середовища, але процвітає завдяки екотехнологічній ефективності, зменшує бідність і підвищує соціальну інтеграцію.

Sarkodie, S.A., Owusu, P.A., & Taden, J. (2023). Comprehensive green growth indicators across countries and territories. Scientific data, No. 10(1). 413 p. DOI: <https://doi.org/10.1038/s41597-023-02319-4>. [in English].

Проблеми зеленої економіки

1. екосистемні послуги за своєю суттю важко оцінити,
2. розгляд ефекту «відскоку» є недостатнім,
3. забезпечується перевага економіки над навколишнім середовищем,
4. ринки пропонують слабкий захист для найбідніших верств населення,
5. існуючі ринкові механізми спрямовані на захист навколишнього середовища не досягли успіху

*Саркісян Л.Г. ПЕРЕХІД ДО ЗЕЛЕНОЇ ЕКОНОМІКИ: ТЕХНОЛОГІЧНИЙ ВИМІР.
Econotic Space N 196, 2024.*

Чому соціальний вимір є ключовим

- Зелений перехід — це соціальна трансформація
- Ризики зростання нерівностей
- Принцип ЄС: «ніхто не має бути залишений позаду»

Більша підтримка країн, що розвиваються, які найбільше постраждали від зміни клімату і найменше можуть дозволити собі подолання її наслідків, буде життєво важливою. Але в остаточній угоді COP26 з "глибоким жалем" зазначається, що багаті країни не досягли своєї мети до 2020 року - виділяти 100 мільярдів доларів США на рік на допомогу країнам, що розвиваються.

Соціальні виміри зеленого переходу

- Зайнятість і ринок праці
- Доходи та вартість життя
- Доступ до енергії, транспорту, послуг
- Здоров'я та якість життя

Розподільчі ефекти та нерівності

- Нерівний розподіл витрат і вигод
- Енергетична та транспортна бідність
- Територіальні та міжпоколінні дисбаланси
- 2 важливих фокуса уваги: деградації довкілля та зміни клімату.

Критичні ризики і вразливі групи

- Домогосподарства з низькими доходами
- Працівники трансформованих секторів економіки
- МСП, мігранти, переміщені особи
- Екс-комбатанти

Негативний вплив військових дій, багаторічне неефективне користування наявними природними ресурсами як радянський та пострадянський спадок, переживання наслідків Чорнобильської катастрофи, та інші численні приклади потребують формування інших підходів

Справедливий перехід (Just Transition)

- Соціальні компенсатори
- Перекваліфікація та навчання

У Великій Британії організації з різних секторів, що мають вирішальне значення для "зеленого" переходу, попереджають про труднощі з пошуком людей з потрібними навичками. Неприбуткова організація Generation UK об'єдналася з приватною фінансовою групою Macquarie, щоб запустити нову навчальну програму для безробітних молодих людей, щоб надати їм навички, необхідні для успішного працевлаштування в зеленому секторі. Вона поставила собі за мету працевлаштувати 80% учнів на посади протягом трьох місяців після завершення навчання і активно залучає партнерів-роботодавців.

- Регіональна підтримка

Соціальна прийнятність політик

- Довіра до інституцій
- Прозорість і комунікація
- Участь громадян (недостатня)

Понад третина респондентів опитування Ipsos Global Trends 2020 року заявили, що вони "втомилася від галасу, який здійснюється навколо довкілля." Також існує сильна опозиція політиці, яка перекладає витрати на декарбонізацію на споживачів, як, наприклад, протести "Gilets Jaunes" проти податку на викиди вуглецю у Франції.

Оцінка соціального впливу

- Індикатори та дані
- Якісні та кількісні методи
- Зв'язок із ЦСР (SDGs)

Деякі уряди зайняли сильнішу екологічну позицію, скасувавши субсидії для вуглецево-інтенсивних секторів або поставивши надання допомоги в залежність від екологічних показників чи зобов'язань. Air France, наприклад, зобов'язана скоротити викиди на 50% і досягти мінімального стандарту в 2% відновлюваного палива до 2030 року як умови її порятунку французьким урядом.

Європейська практика

- Інтеграція соціальних оцінок у політики
- Міжсекторальна координація
- Співтворення з громадянським суспільством

Висновки

- Без соціальної справедливості зелений перехід не працює
- Соціальні виміри мають бути вбудовані в політики
- Європейський досвід дає практичні орієнтири для імплементації в Україні

Дякую за увагу!

Ваші
запитання?

marja@nesterova.com.ua